

Activități nonformale la educație tehnologică în cadrul modulului “Tehnologia prelucrării fibrelor vegetale”

Tudor Clim,
lector superior,
Universitatea de Stat „Alecu Russo”, Bălți

Rezume: l'article présente les informations nécessaires pour la réalisation de la technologie de l'ouvrison des fibres végétales et en particulier des fibres pour la confection des objets par tressage ; on y décrit les phases de la préparation de la matière primaire, ainsi que celles de la confection des paniers à base ovale.

Termeni cheie: educație tehnologică, modul, lozie, coș cu bază rotundă.

Creația poporului, uimitoarea artă populară, este o moștenire a neamului ce s-a format prin eforturile multor generații de meșteri. Secretele diferitor meșteșugari, experiența și măiestria acumulată se transmite din tată în fiu. Perfecționându-și măiestria, adevăratul meșter nu se limita la arta moștenită, ci o îmbogățește cu elemente noi. În așa fel, orice obiect confecționat purta amprenta individualității creatoare și a talentului personal. Obiectele confecționate deveneau tot mai originale, mai fine, mai frumoase căpătînd trăsături cu caracter național. Diversele varietăți de artă populară decorativă aplicată constituie o sursă inepuizabilă de creație, un patrimoniu de neprețuit pentru inspirația generației tinere [2].

Folosirea nuielușelor de răchită la confecționarea prin împletire a unor obiecte de uz casnic este cunoscută din cele mai vechi timpuri, ce datează încă din epoca romană. În lucrările lor, scriitorii romani Plinius și Vergilius menționează că și pe atunci se cunoștea împletirea nuielilor din răchită.

Pentru împletit se folosesc, de asemenea, paie (de grâu, secară, orz), papura, rădăcinile copacilor de conifere, precum și materia primă de import – bambus, trestia [3].

Curriculumul școlar la Educația tehnologică pentru clasele a V - IX-a prevede studierea modulului *Tehnologia prelucrării fibrelor vegetale*.

Profesorii care au baza tehnico-materială, determinată de specificul localităților, dorință, pregătire pot asigura însușirea acestui modul. Curriculumul ține cont de condițiile actuale din sistemul de învățământ preuniversitar, de aceea conținutul modulului, construit pe principiul concentric “cunoștințe-competențe-deprinderi”, este orientat spre viața cotidiană.

Pentru a ușura munca profesorului, se propun unele materiale didactice. Materialele propuse vor prezenta un suport benefic în realizarea obiectivelor modulului dat.

Pentru împletitul obiectelor decorative, se folosesc nuiele, de un an și de mai mulți ani, curățite sau necurățite de coajă. De regulă, nuielele pot fi colectate în cursul întregului an, în afară de lunile iunie și iulie, când cele din anul trecut de abia dau lăstari noi, iar cele din anul curent nu sînt încă coapte [4]. Colectarea de vară a loziei se face în perioada când frunzele de jos încep să se îngălbenească, deci atunci când vergeaua s-a lemnificat [5]. E bine să efectuăm colectarea în zile uscate și cu soare. Lozia se taie astfel încît pe trunchi să rămînă 2-3 ochiuri pentru revitalizarea loziei în anul următor. E necesar de asemenea să se taie tot puietul parazitari. Tăiatul loziei se face cu un cuțit bine ascuțit, sub un anumit unghi, pentru a nu permite ca pe suprafața ciotului rămas să se oprească apa de ploaie, ceea ce poate cauza putrezirea lui. Lozia colectată toamna și iarna este cel mai prețios material pentru împletire, deoarece în această perioadă nuielele s-au lemnificat complet, sunt flexibile și elastice. Dacă materialul a fost colectat primăvara sau vara, atunci atît în vremea păstrării cît și în obiectele gata confecționate, arap nuanțe nespecifice culorilor vii ale lemnului [2].

De asemenea, trebuie de avut în vedere faptul că colectările de primăvară și vară duc la degenerarea plantației. Cea mai potrivită perioadă pentru colectarea loziei în Moldova este sfîrșitul lunii septembrie - începutul lunii octombrie, când nuielele sunt coapte și mișcarea sucului în ele se încetinește [1].

În continuare, prezentăm unele repere informaționale referitoare la confecționarea coșului din lozie cu baza împletită (vezi fig.1).

Pentru confecționarea unui coș cu baza rotundă împletită (vezi fig.1) avem nevoie de următoarele materiale:

- 6 nuiele (păruși) cu diametrul 5-6 mm și lungimea 140-160 mm, pentru confecționarea scheletului bazei coșului;
- 23 nuiele cu diametrul 4-5 mm și lungimea 350-400 mm pentru stîlpișorii peretelui (scheletul peretelui);
- o nuia cu diametrul 8-10 mm, și lungimea 700-800 mm pentru scheletul mînerului coșului;
- nuiele cu diametrul 3-4 mm pentru împletirea bazei, peretelui și a mînerului coșului.
-
-

Tehnologia confecționării coșului cu bază rotundă:

Operații și procedee tehnologice	Indicații, sfaturi	Unelte și scule
1. Asamblarea bazei scheletului coșului (vezi fig. 2a, 2b).	<p>Alegeți 6 păruși cu aceleași dimensiuni. Despicați parțial la mijloc 3 păruși. Introduceți prin ei alți trei păruși nedespicați.</p> <p>Secționarea părușilor se face cu un cuțit, perpendicular pe axă și la dimensiuni fixe, pentru a se obține o bază simetrică. Lungimea despicăturii: 40-55 mm. Părușii trebuie să formeze semnul crucii cu brațele egale.</p>	Cuțit Sulă
2. Întărirea scheletului bazei coșului (vezi fig.2c).	Întărirea scheletului se face prin metoda funie răsucită, începând cu împletirea capetelor subțiri ale nuielușelor.	
3. Împletirea bazei coșului (vezi fig.3).	Baza se împletește prin metoda simplă pînă la $\varnothing 100$ mm. Pentru obținerea unui număr impar de păruși se mai adaugă încă un păruș. Apoi se împletesc 2-3 rînduri prin metoda funie răsucită din două vergele. Baza se împletește strîns. Distanța dintre părușii despărțiți ai bazei trebuie să fie egală	
4. Ascuțirea, introducerea stîlpișorilor laterali (vezi fig.3b).	Ascuțirea se face în formă de pană la capătele mai groase ale stîlpișorilor laterali. Stîlpișorii se introduc în golurile existente pe lîngă părușii scheletului cît se poate mai adînc. Adîncimea minimă – 1/3 din raza bazei. În caz de necesitate, pentru lărgirea locului de trecere a stîlpișorilor, se folosește sula.	Cuțit sau cosor, sulă.
5. Îndoirea stîlpișorilor laterali în sus.	Stîlpișorii se îndoie sub un unghi de 90° și se leagă provizoriu capetele cu o nua sau o funie formînd astfel scheletul peretelui. Cînd stîlpișorii se îndoie și se rup, atunci locul de îndoire se strînge cu un clește cu fălci rotunde.	Clește cu fălci rotunde
6. Întărirea stîlpișorilor.	Folosind metoda funie din 3 nuiete se împletesc 2-3 rînduri, începînd cu împletirea capetelor subțiri ale nuietelelor.	
7. Împletirea peretelui lateral al coșului	Peretele lateral se împletește prin metoda simplă pînă la înălțimea de 80 mm, apoi se împletesc 2-3 rînduri prin împletirea răsucită din 3 vergele.	
8. Împletirea marginii	Operația constă în răsucirea, îndoirea și	

coșului (vezi fig.4).	trecerea părușilor peretelui peste un păruși interior și doi păruși exteriori	
9. Întărirea scheletului torții în peretele coșului (vezi fig.1).	Scheletul torții se introduce în peretele coșului diametral opus pe lângă stâlpișorii peretelui.	Sulă
10. Înfășurarea torții (vezi fig.1).	Mlajele se introduc în peretele lateral pe lângă scheletul torții, apoi se înfășoară cu ele scheletul torții. Capetele rămase mai lungi decât scheletul torții se camuflează în peretele coșului.	
11. Finisarea coșului.	Capetele nuielușelor se retează la nivelul împletiturii. Partea exterioară a coșului se poate acoperi cu lac incolor. Se evită pătrunderea lacului în partea interioară a coșului.	Cuțit, foarfece de vie, pensulă.

Fig.1. Coș cu bază rotundă

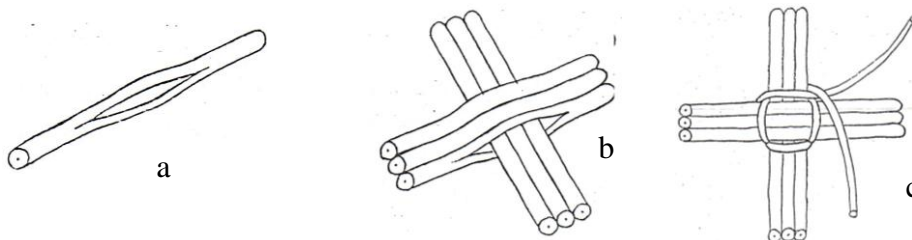

Fig. 2. Asamblarea și întărirea scheletului bazei coșului:

a – păruș, b – asamblarea scheletului bazei coșului, c – întărirea scheletului bazei coșului.

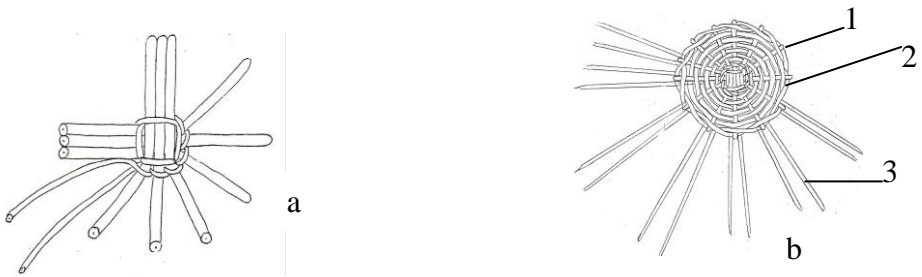

Fig.3. Împletirea bazei coșului și introducerea stâlpișorilor laterali:
 a) Începutul împletirii bazei coșului; b) Sfârșitul împletirii bazei coșului și introducerea stâlpișorilor laterali: 1 – păruș, 2 – gol lângă păruș, 3 - stâlpișor lateral al coșului.

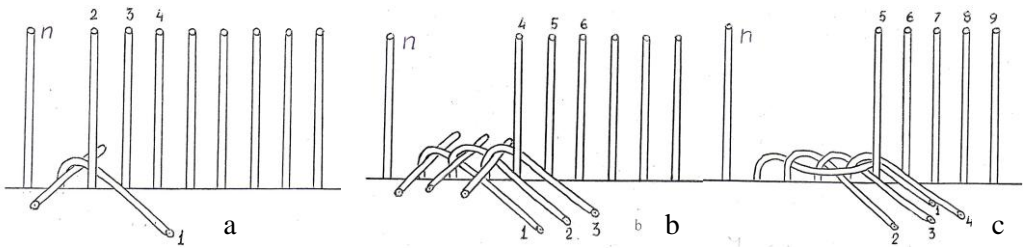
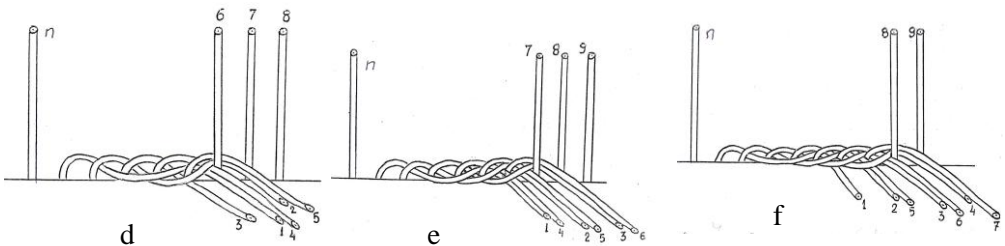
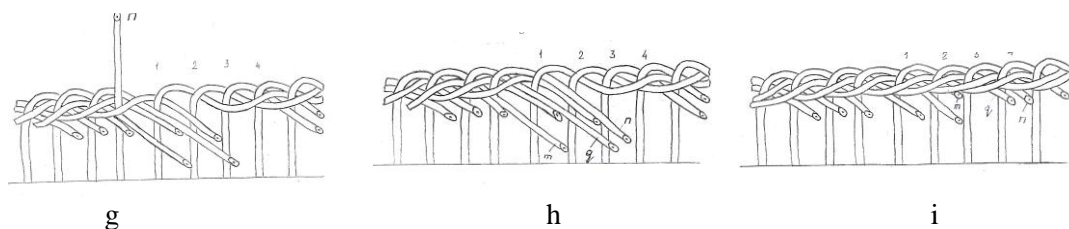

Fig.4. Etapele împletirii marginii:
 a - îndoirea părușului 1; b - îndoirea părușilor 2 și 3; c - îndoirea părușului 4 pentru a obține prima pereche de păruși 1,4.

d - îndoirea părușului 5 pentru a obține perechea a doua de păruși 2,5; e - îndoirea părușului 6 pentru a obține perechea a treia de păruși 3,6; f - îndoirea părușului 7 pentru a obține perechea a patra de păruși 4,7;

g, h – îndoirea ultimului păruș vertical “n” pentru obținerea ultimei perechi de păruși; i
 – îndoirea ultimilor păruși lungi “m, q, n” pentru a obține marginea completă.

Referințe bibliografice:

1. Clim, T. *Tehnologia împletitului din lozie*. Bălți: Presa univ. bălțeană, 2002. 69 p.
2. Clim, T. *Tehnologii de prelucrare și aplicare a nuielilor de răchită*. Bălți: Presa univ. bălțeană, 2004. 84 p.
3. Ivănescu, Ș.; Olteanu, M.; Bărbulescu, E. *Împletituri din nuiiele, papură, foi de porumb și paie*. București: Ed. Ceres, 1988. 81 p.
4. Дубровски, В. М.; Логинов, В. В. *Плетение из ивового прута : Справочное пособие*. М.: Лесн. пром-ть, 1990. 376 p.
5. Мейнард, Б. *Плетение*. М.: Просвещение, 1981. 64 p.